

Č. I LEDEN 2021 ROČNÍK 9

KAREL I. Z LIECHTENSTEINA:

NOVÝ POHLED

ING. PAVEL JUŘÍK

Karel z Liechtensteina se narodil 30. července 1569 jako prvorozený syn Hartmanna II. (1544–1585) pána dolnorakouského panství Feldsberg (od roku 1920 připojeno k ČSR jako Valtice) a moravského panství Lednice. S Annou von Ortenburg měl devět dětí, mezi nimi i tři nejvýznamnější muže rodu přelomu 16. a 17. století – Karla I., Maxmiliána a Gundakara.

Počátky Liechtensteinů sahají do roku 1133, kdy Hugo von Petronel postavil jižně od Vídně hrad Liechtenstein, podle kterého se začal nazývat. Hrad patří jeho potomkům dodnes, ale nesmíme ho zaměnit s Lichtenštejnským knížectvím, které vzniklo až roku 1719 spojením hrabství Vaduz a panství Schellenberg.

Od roku 1249 byli Liechtensteinové nejen rakouskými, ale také moravskými pány. Jindřich I. tehdy dostal od moravského markraběte Přemysla Mikulov, za věrné služby v zápase o dědictví Babenberků. V Mikulově jeho potomci sídlili do roku 1560 a poslední dvě generace zde prosluly jako nekatolíci, kteří poskytli ochranu novokřtěncům (habánům), kteří sem uprchli kvůli své víře ze Švýcarska. Také Karlovi rodiče byli nekatolíci.

Jako moravští pánové se Liechtensteinové účastnili zasedání zemského sněmu a soudu Markrabství moravského. Mladý Karel hovořil plynule česky i německy, vystudoval českobratrskou školu v Ivančicích u Brna a zde se potkal s některými z budoucích politických protivníků (Matyáš z Thurnu, Karel starší ze Žerotína).

Dědictvím Karel I. získal dolnorakouská panství Feldsberg (Valtice) a Herrnbaumgarten v Dolních Rakousích a panství Lednice na Moravě. Byl bohatý, vzdělaný, schopný, zbývalo mu jen se dobře oženit. A to učinil v roce 1592, když si za manželku vzal Annu Marii Černohorskou z Boskovic (1569–1625), dědičku poloviny rozsáhlého majetku významného moravského pána Jana Šembery Černohorského z Boskovic († 1597). Karel I. vyženil výnosná panství Černá Hora a Úsov.

Karel roku 1599 přikoupil panství Plumlov s městem Prostějovem a zavedl zde moderní způsoby hospoda-

Karel I. z Liechtensteina na portrétu kolem roku 1625 LIECHTENSTEIN. Princely Collections

ření. Nejdůležitějšími byly příjmy z panských dvorů, které vybudoval a z pivovaru. Robotu hrála vedlejší roli, podobně jako např. u Smiřických ve středních Čechách.

Karlův mladší bratr Maxmilián (1578–1643) se v roce 1597 oženil s Aninou sestrou Kateřinou (1579–1637), a tím Liechtensteinové získali druhou polovinu dědictví: panství Bučovice a Pozořice. Oba bratři se stali jedněmi z nejbohatších moravských pánů již více než 20 let před Bílou horou. Vlastnili okolo 75.000 hektarů půdy na Moravě a další v Dolním Rakousku, tedy téměř polovinu majetku, který Liechtensteinové vlastnili v roce 1918.

Začátek politické kariéry

V roce 1593 byl Karel jmenován hejtmánem Hradištského kraje. Tento úřad vykonával nejspíše dobře, když o něm soudobý pamětník napsal: „*Neviděl bych žádného hodnějšího ouřadu hejtmanského mimo pana Karla z Lichtenštejna*“.

K dalšímu vzestupu Liechtensteinům pomohla jejich konverze ke katolické víře. Jako první z bratrů tak učinil Karel I. v roce 1599, následován Maxmiliánem (1600) a Gundakarem (1602). Krátce po své konverzi povýšil a v letech 1599–1601 vykonával úřad nejvyššího moravského zemského sudí.

Tato změna víry je Karlu I. vyčítána, ale volba víry byla jeho nezadatelným právem. Ostatně katolické náboženství se v této době stalo znovu atraktivním. Naproti tomu utrakvistická církev (kališníci povolení basilejskými kompaktáty z roku 1436) budila pohoršení stylem života řady svých kněží a vnitřními spory. A Karel I. byl inteligentní muž s velkým rozhledem, který se dokázal dobře orientovat ve spleti evropské a středoevropské politiky (na rozdíl od většiny svých vrstevníků), tak proč by si nemohl zvolit katolické náboženství?

Karlový schopnosti a ambice byly mnohem vyšší a také byly brzy naplněny. V roce 1600 ho císař Rudolf II. jmenoval nejvyšším hofmistrem a tento nejdůležitější dvorský úřad zastával v letech 1600–1603 a 1606–1607. Tím se současně stal i předsedou císařovy tajné rady, nejdůležitějšího řídicího orgánu celé monarchie.

Kvůli milostné a špionážní aféře s ovdovělou Marií Manriquou z Pernštejna (neprozřetelně jí prozradil císařovy plány a ta je sdělila papežskému nunciovi a španělskému vyslanci) musel roku 1604 odjet na Moravu. Zde ho stavové zvolili moravským zemským hejtmánem, tedy do nejvyššího zemského úřadu. Jeho hlavním úkolem bylo bránit Moravské markrabství proti uherskému vojsku Štěpána Bočkaje. Uhry porazil začátkem července 1606 u Brna, ale konflikt nevyhrocoval a navázal spojení s Rudolfovým bratrem arcivévodou Matyášem.

Na cestě ke knížecímu titulu

Duševně i fyzicky chátrající císař se stále více vzdaloval reálnému světu a jeho rozhodnutí se stala nevyočitatelná. Proto se 25. dubna 1606 ve Vídni tajně setkala rodinná rada (bez Rudolfa II.), která za novou hlavu zvolila arcivévodu Matyáše: „...*ježto bylo veřejně známo, že císař nemůže pro slabost ducha již dlouho vládnout*“. Budoucí hlavou byl zvolen arcivévoda Ferdinand Štýrský, který jako Ferdinand II. bude roku 1617 zvolen českým králem a o dva roky později se stane císařem.

V roce 1608 se Karel z Liechtensteina přidal na stranu arcivévodů Matyáše, který táhl s vojskem na Prahu a půjčil mu peníze na verbování vojska (stejně učinil např. i nekatolík Petr Vok z Rožmberka). Na stranu císaře se postavili pouze stavové z Čech, Horní i Dolní Lužice a Slezska. Českým stavům za to Rudolf II. 9. června vydal Majestát, který jim poskytl širokou náboženskou svobodu. Císař se nakonec tzv. Libeňským mírem 25. června vzdal uherské koruny, Dolních a Horních Rakous a Markrabství moravského. Matyáš se stal i budoucím českým králem.

Nový erb Karla I. z Liechtensteina z roku 1615 v památníku mincmistra Izajáše Jesenského z Velké Jeseně LIECHTENSTEIN. Princely Collections

Karel I. se od uherského krále a markraběte moravského Matyáše dočkal odměn za svou podporu. Dne 1. prosince 1608 byl povýšen do knížecího stavu, což byla v českých zemích naprostá novinka. Dne 28. prosince 1613 od něj, již jako českého krále, získal lénem Opavské vévodství. Nebylo to ovšem zadarmo, musel zaplatit 150 000 zlatých na vykoupení zástavy dluhu.

Na straně legitimního panovníka

Dnes se již díváme na stavovské povstání realisticky a o to plastičtěji před námi vyvstává. Vypuknutí stavovského povstání 23. května 1618 tzv. třetí pražskou defenestrací bylo unáhlené, nepromyšlené a bez podpory dalších států a korunních zemí neudržitelné. Záminka nebyla dostatečná. Nezodpovědná skupina protestantů provedla státní převrat v Čechách, bez jednání s panovníkem. Nabídky krále Matyáše k jednání povstalci furiantsky odmítli a dopustili se řady dalších závažných chyb v politice, diplomacii i vojenství. Dnes víme, že šanci na vítězství neměli.

Anna Kateřina Černohorská z Boskovic manželka Karla I., kterému přinesla velké věno,

LIECHTENSTEIN. Princely Collections

Často se stavovské povstání s oblibou označuje za boj Čechů proti českým Němcům a nekatolíkům proti katolíkům, ale jak již za první republiky upozorňoval historik Josef Pekař, hranice mezi povstanci a císařskou stranou nebyla zdaleka určována ani jazykem, ani národností, a dokonce ne vždy ani vírou. I řada nekatolických rodů váhala se k povstání připojit anebo to odmítla. Váhali i stavové na Moravě, kteří se k povstání přidali až o rok později v roce 1619.

Kníže Karel I. z Liechtensteina se postavil na stranu krále Matyáše a poté Ferdinanda II. Když se k českému povstání přidala v roce 1619 i Morava, byl mu zkonfiskován veškerý majetek v markrabství. Mnoho šlechtických rodů využilo stavovské povstání k obohacení o majetek, který byl zkonfiskován jak katolické církvi, tak katolické i nekatolické šlechtě, která povstání nepodpořila.

Po překvapivě snadném vítězství císařských vojsk v bitvě na Bílé hoře 8. listopadu 1620, bylo stavovské povstání rozdraceno. Neschopný „zimní král“ Friedrich

Falcký zbaběle uprchl z města, ve kterém ve spěchu zapomněl i korunovační klenoty a kompromitující tajné listiny.

Českým místokrálem

Správce království vévoda Maxmilián Bavorský si jako komisaře vyžádal knížete Karla I. Již 12. listopadu přišla deputace zemských úředníků a nepočtení zástupci stavů na Pražský hrad se slzami v očích prosít o milost a slibovali, že krále Ferdinanda II. chtějí napříště uznávat za svého jediného panovníka. O pět dnů později Maxmilián Bavorský odjel s bohatou kořistí domů a Karla I. jmenoval svým zástupcem.

Karel I. nezatkl žádného z 30 direktorů nebo dvořanů a úředníků, kteří složili slib věrnosti Friedrichu Falckému. Jmenoval zpět městské rady pražských měst odvolané po defenestraci a snažil se mírnit excesy císařské armády vůči obyvatelstvu, tvrzení o opaku jsou nepravdivá. K řízení země využíval zkompromitovaný nekatolický aparát, protože věděl, že ho nemůže nahradit katolíky. Dokonce se přimlouval za loajální utrakvistickou církev, ostatně v zemi byl nedostatek katolických duchovních. Byl realista, žádný fanatik. Tím vším budil nelibost a nedůvěru Vídně, proto několikrát nabídl svou rezignaci, ale ta byla vždy odmítnuta.

Teprve když 20. listopadu 1620 dorazila do Prahy císařova proskripční listina s 90 jmény podezřelých osob, Liechtenstein po poradě s generály Janem Tillym a Albrechtem z Valdštejna a generálním komisařem Pavlem Michnou z Vacínova, předvolal na Pražský hrad obviněné šlechtice, zatímco měšťané byli předvoláni na radnice. Tam jim byl přečten císařský dekret i obvinění a poté jich bylo 61 zatčeno a 29 bylo střeženo v domácím vězení.

Dne 17. ledna 1621 byl Karel I. jmenován Ferdinandem II. královským místodržitelem v Čechách. Byl to vrchol jeho kariéry, ale tím současně vzbudil závist řady dvořanů. Byl také jmenován do čela zvláštního soudu (exekuční komise), ačkoliv o to rozhodně nestál (ostatně o to neměli zájem ani defenestrování páni – řada obviněných byla jejich příbuznými nebo přáteli). Rozhodnutí tohoto tribunálu ještě posuzovala dvorská komise ve Vídni, a nakonec rozhodoval císař a král Ferdinand II.

Obvinění byli podle míry viny rozděleni do tří skupin. Nejměrnější viníci měli zaplatit pokutu, prostřední přišli o celý majetek a neaktivnější „rebelové“ měli přijít o majetek i o život. Vídeň si přála exemplární tresty, které by zastrašily opozici nejen v Čechách, ale v celé říši. Tresty postihly i stavy v Rakousích a v Říši (např. Falc), nejen v českých zemích.

Mezi 17. květnem a 12. červnem 1621 exekuční komise odeslala do Vídně postupně tři seznamy s 51

jmény spiklenců, kteří měli být pro výstrahu popraveni. Císař Ferdinand I. pak probděl celou noc z 15. na 16. června a 16 ze 43 navržených trestů smrti odložil (nakonec je zrušil), zbylo tak 27 odsouzených k smrti. Některé kruté rozsudky císař zmírnil (např. čtvrcení za živa změnil na čtvrcení mrtvého těla). Dodejme, že pro všechny obviněné žádal Karel I. milost. Proti své vůli musel předsedat soudnímu tribunálu a provést exekuci trestů.

Konfiskace majetků

Král Ferdinand II. potřeboval nahradit své náklady spojené s porážkou stavů a financovat armádu v právě započaté třicetileté válce. Cestou k tomu byl prodej konfiskovaného majetku věrným šlechticům a vojevůdcům. Těm současně musel uhradit vysoké částky peněz za jejich válečnou pomoc. To vedlo k příchodu rakouských a říšských rodů do českých zemí a ke zbohatnutí některých domácích rodin (např. Lobkovicové, Martinicové, Liechtensteinové).

Konfiskace majetku těm, kteří se postavili nebo jen urazili panovníka, byla jeho právem. Např. i Rudolf II. ho použil mnohokrát. I sami „rebelové“ bez váhání zkonfiskovali v letech 1618-1619 majetek svých odpůrců a katolické církve, který si pak mezi sebou rozdělili. Katolické duchovní bez pardonu vyhnali (nehledě na Rudolfův *Majestát*), zatímco Ferdinand II. tlak zvyšoval postupně v letech 1621-1627.

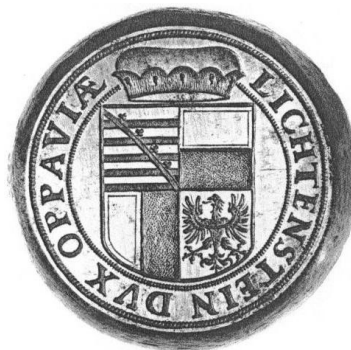
Nejvíce z konfiskovaného majetku získali císařský vojevůdce Albrecht z Valdštejna, Trčkové z Lípy, Karel I. z Liechtensteina, Michnové z Vacínova nebo Martinicové a řada pánů z říše (např. Eggenbergové). Ale vyčítáno to je prakticky výhradně jen Liechtensteinovi a jeho bratrům, kteří svůj majetek zdvojnásobili, zatímco Valdštejn zmnohonásobil a např. Michna ztrojnásobil. Po vzniku republiky v roce 1918 to bylo považováno za záminku (právně irelevantní) k tomu, aby jeho potomkům byl vyvlastněn majetek dvakrát větší, než on sám tehdy získal.

Musíme si uvědomit, že Karel I. byl výborný hospodář dlouho před povstáním (např. reorganizace správy panství Plumlov po roce 1602) a byl proto schopen panovníkovi půjčit velké sumy peněz (již Rudolfu II. půjčil do roku 1605 okolo půl milionu zlatých). Tyto půjčky a náklady, které stoupenci Habsburků vynaložili v jejich prospěch, jim Ferdinand II. vrátil ve formě darů nebo výhodného prodeje zkonfiskovaných majetků. A to byl případ i Karla I. z Liechtensteina.

Karel I. dostal od císaře a krále Ferdinanda II. na úhradu půjček a nákladů, které vynaložil proti „rebelii“ a utrpených škod, čtyři moravská panství. Jednalo se o Moravskou Třebovou, Zábřeh a Rudu na Moravě a Koldštejn a o města Uničov (dar zrušen roku 1632) a Šumperk (viz tab. str. 7). Jejich odhadovaná cena byla

okolo 600.000 zlatých, ale současně na nich byly vysoké dluhy, které Karel I. musel převzít a uhradit.

Zajímavé je, že panství Moravská Třebová, Zábřeh a Ruda nad Moravou dříve patřila jedné z mladších větví pánů Černo-horských z Boskovic. Její majetek ale nezdedili Liechtensteinové (jak již bylo řečeno vyženili do roku 1600 čtyři jiná velká panství), ale Ladislav Velen ze Žerotína. Tomu však byla zkonfiskována, protože byl vůdcem moravských stavů v letech 1619-1620.

Pečeť Karla I. z května roku 1623 s erbem Liechtensteinů v 1., erbem Kuenringů ve 3., Vévodství opavského ve 2. a Slezska ve 4. poli

Mincovní konsorcium a kaláda

Nedostatek stříbra k ražbě mincí vedl Ferdinanda II. k pronájmu mincoven v rakouských a českých zemích tzv. konsorciím, která mu za tuto licenci zaplatila předem nájem. České mincovny získalo na jeden rok konsorcium vedené nizozemským bankéřem Janem de Wittem za 6,1 milionu zlatých. Tvořilo ho asi 15 společníků, mezi nimi byli například Johann Ulrich z Eggenbergu, Karel I. z Liechtensteina, Albrecht z Valdštejna, Pavel Michna z Vacínova, židovský finančník Jakub Baševi a další většinou neznámé osoby.

Během jeho činnosti od ledna 1622 do března 1623 se razily mince s nízkým obsahem stříbra. Od 1. dubna 1622 byl navíc zakázán oběh starých mincí, které obyvatelstvo muselo vyměnit za nové „lehké“ (inflační) mince a důsledkem byl růst cen. Tato operace měla poskytnout peníze císaři a jeho spojencům, např. i na nákupy konfiskátů, ale vymkla se jejich kontrole. Nakonec bylo vyraženo třikrát více mincí (s minimálním obsahem stříbra), než bylo císařem povoleno.

Důsledkem této masové emise peněz byl růst cen (inlace), nespokojenost obyvatel i žoldnéřů, a nakonec i císaře. Ferdinand II. musel 14. prosince 1623 vyhlásit státní bankrot-tzv. kaládu. Hodnota mincí klesla asi o 80 %, ale znovu začala ražba kvalitních mincí.

O peníze přišel i panovník, a proto vše bylo dlouhou řadu let vyšetřováno. S Valdštejnem si císař „vyřídil

účty“ (z politických důvodů) jeho vraždou v únoru 1634 v Chebu, kdy zabavil většinu jeho majetku a všechny své dlužní úpisy. Syn Karla I. musel později doplatit 1,7 miliónu zlatých za černokostecké a další panství, avšak ostatní členové mincovního konsorcia vyvázli bez trestu (dodejme, že bankéř Jan de Witte spáchal roku 1630 sebevraždu). Jen Liechtensteinovi je dodnes účast v mincovním konsorciu vyčítána.

Dne 15. března 1622 císař a král Ferdinand II. udělil Karlovi I. v léno Krnovské vévodství a v září téhož roku získal řád Zlatého rouna. Karel I. zemřel v Praze náhle na mrtvici 12. února 1627. Podle legendy poté, co obdržel zprávu o vyplenění svých slezských panství císařskými vojáky.

Mecenáš i údajný germanizátor

Kníže Karel I. již v roce 1597 vlastnil rozsáhlou sbírku obrazů a dalších uměleckých děl, které měl vystaveny ve svém malostranském paláci. Císaře jeho sbírka zaujala, a dokonce s ním chtěl některá díla vyměnit. V pozůstalosti knížete bylo vedeno více než 900 uměleckých předmětů, z toho 83 obrazů. Karel I. je proto považován za zakladatele uměleckých sbírek Liechtensteinů, které dnes patří k největším na světě.

A jak to bylo s údajnou germanizací? Karel I. hovořil česky i německy a respektoval jazyky, které na jeho panstvích převládaly. Například víme, že když mu městská rada v Ústí nad Orlicí v roce 1622 poslala jako novému pánu uvítací dopis psaný špatnou němčinou, on jí odpověděl, že hovoří česky, ať mu píší v češtině. Také svého prvorozeného syna Karla Eusebia poslal na černokostecké panství, aby se zde naučil dobře česky. Psal mu dopisy v češtině, které mu syn musel poslat zpátky přeložené do němčiny. Germanizace českých zemí přišla až mnohem později, a to už Karel I. dávno nebyl mezi živými, zejména za vlády Marie Terezie a Josefa II.

Dochované dokumenty vyvracejí, že by Karel I. byl horlivý rekatolizátor. Až po jeho smrti král Ferdinand II. vydal v roce 1627 patent, který nekatolíky nutil ke konverzi nebo k odchodu ze země. Ale ještě Karlův syn Karel Eusebius (1611-1684) v letech 1627–1633 opakovaně nabádal měšťany v Ústí nad Orlicí, aby se srovnali s císařem ve víře. Ti ale nepodnikli nic, dokonce zaplatili z městských peněz svatbu dcery oblíbeného protestantského pastora ... To by se určitě nestalo, pokud by Liechtensteinové byli horlivými rekatolizátory.

Schopný a bohatý Karel I. budil závist katolíků v českých zemích i ve Vídni a nenávist nekatolíků, už za svého života. Nepřekvapí proto, že jejich argumenty v první polovině 20. století převzali národně nebo komunisticky orientovaní historici a politici. Bylo to velmi snadno získané „střelivo“, které ale účinkuje

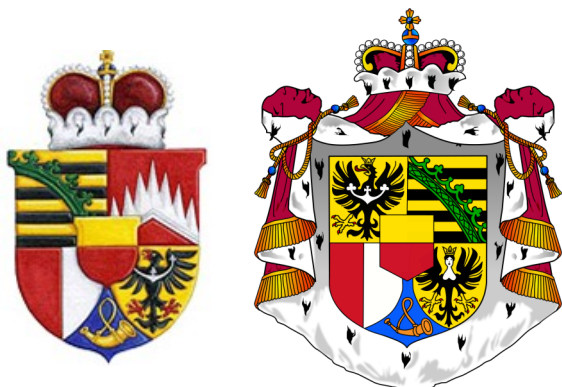
dodnes a obtížně se odstraňují jeho následky.

Ostatně, hlubocko-krumlovští Schwarzenbergové, desítky dalších šlechtických rodů, které podporovaly český stát, národní obrození, republiku, a nebo bojovaly proti německé okupaci, by o spravedlivém jednání „s vyhynulou třídou“ po roce 1945 a zejména 1948, mohly dlouho vyprávět. Českým černým svědomím jsou i stovky německých Židů, kteří přežili koncentrační tábory a po návratu domů je Češi z jejich domovů a vlasti vyhnali jako Němce. Důvod pro odcizení majetku se vždy našel, a to platí i pro Liechtensteiny a dalších 30 občanů neutrálního Lichtenštejnska, kteří v Československu v roce 1945 přišli o veškerý majetek. Když se nenašel žádný jiný důvod, stačilo je lživě označit za Němce a zneužít v jejich případech Benešovy dekrety.

Je pro současný demokratický stát pikantní, že v případech prokazatelně německých občanů Rakouska a Švýcarska konfiskace neproběhla a když po roce 1948 byl tento majetek znárodněn, byli jeho majitelé v letech 1949 (Švýcarsko) a 1974 (Rakousko) finančně odškodněni. V případě lichtenštejnských občanů to Česká republika neudělala dodnes a zaštiťuje se rozhodnutími soudů (které odmítly předložení důkazů Liechtensteinů o podvodech a zneužití prezidentských dekretů v letech 1945-1951).

Karel I. z Liechtensteinu na mědirytině jako český místokrál

Erb Liechtensteinů—Karlova větev (vymřela roku 1712) s erbem Černohorských z Boskovic vl. poli (stříbrný hřeben na červeném poli) a současný erb tzv. Gundakarovy větve

Seriózní historický výzkum je nutný

To, co jsem zde napsal by bylo před 100 lety, ale i před 10 lety považováno za svatokrádež. Ale i prvorepublikový historik profesor Josef Pekař nehodnotil Karla I. z Liechtensteinu tak příkře, jako ostatní historici a zejména politici. Dnes hodnotíme historické dokumenty a události nestranně a díky tomu získáváme pravdivý pohled na naši historii.

Takto historici např. zrekonstruovali pravdivý průběh stavovského povstání a bitvy na Bílé hoře. Vyvrátili báčorku o „statečném boji Moravanů“ u letohrádku Hvězda, což ve skutečnosti byli žoldnéři naverbovaní za peníze moravských stavů v Německu nebo Nizozemí. Stejně tak objektivní výzkum mění náš pohled na Mariánský sloup nebo polního maršála Josefa Radeckého z Radče. Příkrášlovat si (přesněji falšovat) dějiny bylo „moderní“ u národovců 19. a politiků 20. století, dnes pro to není místo a před ostatními evropskými historiky bychom vypadali komicky.

I stručná sonda do života Karla I. z Liechtensteinu, oproštěná od smyšlenek a ukřivděnosti národovců a lží komunistů, naznačuje, že byl beze sporu výjimečnou osobností. Jeho skutečný život zemského a dvorského politika, vojáka, hospodáře a milovníka umění je mnohem zajímavější a poučnější než čtení smyšlené historie. I proto by si zasloužil podrobný historický výzkum, který by ukončil spory o jeho osobě.

Poznámka na závěr

V roce 1918 Liechtensteinové vlastnili na území Československa 190.743 hektarů půdy. Z toho přibližně jednu třetinu získali do roku 1620, druhou třetinu v letech 1621-1627 a poslední třetinu v letech 1628-1918. Další 29.000 hektarů vlastnili v Rakousku, včetně panství Feldsberg, které bylo teprve 1. srpna 1920 připojeno k Československu přes odpor rakous-

ké vlády a místních obyvatel, a to na základě mírové smlouvy ze Saint-Germain z roku 1919 (87 km²).

Příčinou této anexe bylo vedení strategické železnice po hranici Moravy s Dolním Rakouskem. Její přeložení na náklady města Feldsberg, aby se vyhnulo odtržení od rakouských zemí, bylo pražskou vládou odmítnuto. Ze stejných důvodů byl k ČSR připojen i tzv. Dyjský trojúhelník (30 km²), Vitorazsko (Weitra) a část Gmündu (České Velenice) s nádražím (113 km²).

Po první pozemkové reformě v letech 1919-1938 Liechtensteinům na území Československa zbylo jen 67.463 hektarů převážně lesní půdy, tedy asi jedna třetina. Bylo to přibližně tolik, kolik vlastnili v českých zemích před bitvou na Bílé hoře. Nakonec v roce 1945 přišli díky zneužití Benešových dekretů o vše. Přestože nebyli Němci, ale Lichtenštejnci a občané neutrálního státu.

Kupodivu občané prokazatelně německé národnosti Rakouské republiky a Švýcarska byli Ministerstvem vnitra ČSR v roce 1945 z konfiskace vyjmuti (pokud nekolaborovali s nacisty). Po znárodnění jejich majetku se komunistická vláda dohodla s oběma státy na jejich finančním odškodnění. Taková dohoda ale nebyla účinná s Lichtenštejnem, pravděpodobně proto, že je velmi malou zemí a jedná se o velký majetek.

Přestože ministr zahraničních věcí Jiří Dienstbier v roce 1990 písemně slíbil jednání o majetkových otázkách, nikdy k němu nedošlo. Na základě jeho slibu knížectví neblokovalo vstup Československa do OBSE a Rady Evropy - bylo oklamáno. Jedním z důsledků je žaloba na Českou republiku, kterou Lichtenštejnsko vloni podalo u Evropského soudu pro lidská práva.

Vykládaný stůl (Pietra Dura, dílna Castrucci) s erbem Karla I. uprostřed (1620/1623), jeden z nejstarších sbírkových předmětů z jeho doby
LIECHTENSTEIN. Princely Collections

100 let lichtenštejnské LGT Bank

V listopadu loňského roku oslavila 100. výročí založení LGT Bank. Její historie se začala psát 22. listopadu 1920, když ji založila ustavující valná hromada akcionářů pod názvem *Bank in Liechtenstein*. Provoz banka zahájila v květnu následujícího roku. V roce 1930 do banky kapitálově vstoupili Liechtensteinové, kteří se postupně stali jejími jedinými majiteli.

V roce 1996 se banka přejmenovala na LGT Bank, jako součást *Liechtenstein Global Trust* patří do majetku knížecí nadace *Fürst Liechtenstein Stiftung*. V posledních 30 letech se banka transformovala z obchodní banky na špičkového poskytovatele privátního bankovníctví a Wealth Managementu (tyto služby poskytuje i knížecí rodině). Své aktivity banka už koncem 80. let rozšířila mimo hranice Lichtenštejnska a dnes její pobočky nebo sesterské společnosti, nalezneme ve více než dvou desítkách zemí světa, od Švýcarska, přes

USA, Hong Kong a Singapur, až po Austrálii nebo Indii. Významné výročí si banka připomene letos na podzim výstavou ve Vídni v Zahradním paláci a knihou, která zdokumentuje její milníky. Bilanční suma LGT Bank dosáhla v červnu 2020 téměř 47 mld. CHF a objem spravovaných aktiv 219 mld. CHF. Banka měla v roce 2019 3.758 zaměstnanců a zisk 191 mil. CHF.

Tab. Vývoj majetku Liechtensteinů na území dnešní České republiky (1249-1945)*

Sídlo LGT Bank v hlavním městě Lichtenštejnska Vaduzu (knížecí hrad vpravo nahoře)

Země	Panství	Rozloha (ha)	Způsob nabytí	Rok nabytí	Nabyvatel statku
Morava	Lednice (<i>Eisgrub</i>)	2846	koupě	1249	Jindřich I.
Morava	Úsov (<i>Aussee</i>)	7725	věno	1597	Karel I.
Morava	Bučovice (<i>Butschowitz</i>)	14310	věno	1597	Maximilián
Morava	Plumlov (<i>Plumenau</i>)	12960	koupě	1602	Karel I.
Morava	Pozořice-Adamov (<i>Posoritz-Adamthal</i>)	14695	věno	1604	Maximilián
Slezsko	Opava (<i>Troppau</i>)	5700	léno, koupě	1614	Karel I.
	Rozloha do roku 1620	58236			

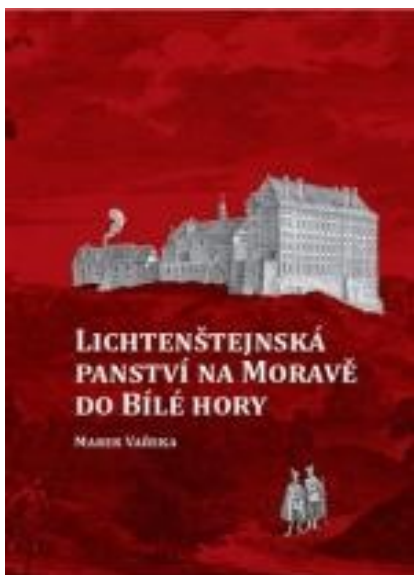
Slezsko	Krnov (<i>Jägerndorf</i>)	3900	léno, koupě	1622	Karel I.
Morava	Moravská Třebová (<i>Mährisch Trübau</i>)	6268	koupě	1622	Karel I.
Morava	Zábřeh (<i>Hohenstadt</i>)	6993	dar, náhrada	1622	Karel I.
Morava	Branná (<i>Goldenstein</i>)	9538	dar, náhrada	1622	Karel I.
Morava	Ruda nad Moravou (<i>Eisenberg</i>)	5451	dar, náhrada	1622	Karel I.
Morava	Uherský Ostroh (<i>Ungarish Ostra</i>)	7233	koupě	1622	Gundakar
Čechy	Úhřetíněves (<i>Aurinowes</i>)	8219	koupě	1622	Karel I.
Čechy	Landškroun (<i>Landskrone</i>)	6195	koupě	1622	Karel I.
Morava	Moravský Krumlov (<i>Mährish Kromau</i>)	5900	koupě	1623	Gundakar
Čechy	Černý Kostelec (<i>Schwarzkosteleztz</i>)	9775	koupě	1623	Karel I.
	Majetek získaný v letech 1621-1627	69472			

ČSR	Majetek vlastněný roku 1919	161176
ČSR	Majetek vlastněný v letech 1938-1945	67463

* Přibližné rozlohy v době nabití, bez uvedení panství Feldsberg (Valtice), které bylo až do roku 1920 součástí Dolních Rakous (Rakouská republika)

Nová kniha o Liechtensteinech

Ostravská univerzita vydala vloni v létě knihu PhDr. Marka Vařeky, Ph. D. "**Lichtenštejnská panství na Moravě do Bílé hory**". Tato nová publikace mapuje hospodářské a rodové dějiny Lichtenštejnů na Moravě od jejich příchodu do Mikulova roku 1249, až do osudné Bílé hory. Všímá si jednotlivých hospodářských aspektů v jednotlivých dějinných etapách. Zároveň poskytuje základní pohled na jednotlivé členy rodu od středověku až do nástupu prvního knížete Karla I. z Liechtensteinu.

Kniha přináší cenné informace o hospodářských aktivitách Karla I., který byl hejtmanem Hradištského kraje, nejvyšším moravským sudím, moravským zemským hejtmanem a nejvyšším císařským hofmistrem a předsedou tajné rady císaře Rudolfa II. Díky dědictví po otci, velkému věnu své manželky Anny Černoohorské z Boskovic a výborné a dá se říci i moderní správě panství, se stal jedním z nejbohatších moravských pánů již okolo roku 1600. Liechtensteinové získali okolo 40 % majetků do roku 1619 a cca po jedné třetině v letech 1620-1648 a v letech 1649-1918.

Nová kniha autora, který se dlouhodobě věnuje tématu rodu Liechtensteinů, boří některá klišé týkající se získání majetku na Moravě. Aktuálnost a potřebnost takové publikace potvrzuje skutečnost, že její náklad je již rozebrán.

Bitva u Chotusic 1742: památník a výstava

Polní maršál Josef Václav kníže z Liechtensteinu (1796-1772) bojoval 17. května 1742 v bitvě u Chotusic, kde se střetla rakouská armáda, vedená maršálem Karlem Alexandrem vévodou Lotrinským, s pruskou armádou vedenou králem Fridrichem II. Pruská armáda zvítězila díky lepší kázní a velení a svému dělostřelectvu.

Maršál Liechtenstein po bitvě poslal Marii Terezii memorandum, ve kterém analyzoval příčiny porážky a navrhl změny v armádě. Mezi nimi byla i reforma dělostřelectva, kterou ho panovnice v roce 1744 pověřila a kníže Josef Václav ji v letech 1744-1757 úspěšně provedl.

Pruský král Friedrich II. sleduje bitvu u Chotusic (Čáslavi)

Ačkoliv byla rakouská armáda poražena, musel Friedrich II. odtáhnout z Čech, takže alespoň z části bylo dosaženo úspěchu. Místo bojiště dosud není označeno žádným památníkem. Ten bude vybudován letos v podobě železného kříže s parkovou úpravou a vyhlídkou z Kamhájku na leteckou základnu taktického letectva u Čáslavi, která se rozkládá na podstatné části bývalého bojiště.

V roce 2022 bitvu u Chotusic připomene výstava v Městském muzeu v Čáslavi. HSL se podílí na obou iniciativách.

Český stát hledá historiky pro soud s Lichtenštejnem ve Štrasburku

Pod titulkem "**Lichtenštejnové zažalovali Česko. Stát povolává do boje historiky**" vyšel 26. prosince 2020 článek na webu Seznam Zprávy. Autor v textu píše: Lichtenštejnsko podalo proti Česku žalobu u Evropského soudu pro lidská práva, a to kvůli nedořešeným sporům o majetek rodu Lichtenštejnů v Česku. Stát si chystá obhajobu, a oslovil proto tuzemské historiky.

Půjde teprve o 25. spor dvou zemí, který soud ve Štrasburku od svého založení v roce 1959 bude řešit a první týkající se žaloby jiného státu na ČR.

Zatímco lichtenštejnská strana už před lety pečlivě shromáždila potřebné důkazy (jejichž předložení české soudy odmítaly) a doplňovala je průběžně o další důkazy (především z českých archivů), česká strana dosud spoléhala na příznivé rozhodování tuzemských soudů. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/lichtenstejnové-zazalovali-cesko-stat-povolava-do-boje-historiky-134870>